

במדינה

ל-80% מהכנסות השנה שעברה. ספק רב הוא אם תוכל הסוכנות להשיג את 230 מיליון ליון הליי, שגפשה חושקת בהן.

גם נתח שמן זה אינו משיב את הארי הרעב במחלקת ההתיישבות, שלה לבד יש 1897 עובדים. הנהלת הסוכנות היתה מוכנה להקציב לה 45 מיליון, אולם המחלקה רוצה ב-73 מיליון. ראש המחלקה רב-התיאבון: לוי אשכול, שחציו השני הוא שר האוצר הישראלי.

הצד ההומוריסטי הוא שאי אפשר לספק את דרישת אשכול הציוני, אלא אם תדרוש הסוכנות הקצבה רשמית מאשכול הישראלי, בצורת הענקת משלחת. במקרה זה תהפוך הדודה העשירה, מלכת הקבצניות, גם לקביצינת בישראל עצמה.

פתרון אחר: שני חלקי אשכול יתאחדו לאחד, ומחלקת ההתיישבות תעבור לידי הממשלה.

דרכי אדם

עכברי החזית בחנות

שני גברים מזדקנים נכנסו לחנותו של חייט ברחוב בן-יהודה, תל-אביב, בהפרש של דקות מספר. הם עמדו ליד הדוכן, מיששו את הפחורה. "כן, הבד מוצא חן בעיניי," אמר פישל צימט (60). "תגיד לי רק כמה... דיבורו נקטע באמצע המשפט. הוא הביט בתמהון בפניו של הקונה השני שעמד ליד הדלפק הסמוך.

הקונה השני, שמואל פרינץ, גבר שב-שיער בן 63, הגביה את עיניו והביט בחוסר-הבנה על צימט. הוא לא הבין מדוע מסתכל בו הזר בריכוז כה רב. "הגה, לא קוראים לך פרינץ?" שאל צימט בהיסוס. "כן," השיב הנשאל, "מאיפה אתה מכיר אותי?"

לפתע אורו פני פרינץ; הוא ויהה את השואל. "אל אלוהים, פישל, כמה הודקנת! ושני הגברים נפלו איש על צוואר רעהו והתייחסו משמחה. המטרה המסחרית של הביקור בחנות נשכחה, והזוג הנרגש מיהר אל בית-הקפה הסמוך להירגע ולהחליף זכרונות.

גם פרינץ וגם צימט עלו ארצה לפני כ-15 שנה. האחר גר בתל-אביב, השני בכני ברק. אך למרות גור מתנודדים במרחק 20 דקות נסיעה זה מזה ומבקרים באותם בתי-קפה ובתי-מסחר, היתה זו פגישתם הראשונה מזה 42 שנים.

ארבעת המוסקטרים. "ובכן," חיך צימט. "עכברי החזית בכל זאת אינם הולכים לאיבוד." בפעם האחרונה שנפגשו השניים, היה זה בימי מלחמת העולם הראשונה.

כל אנשי הגדוד ה-17 של הצבא הקיסרי המלכותי (האוסטרו-הונגרי) הכירו את ארבעת המוסקטרים היהודיים: פישל, שמעון, קסחן טניטין ודוד פישל, בני גליציה. להם חסרה הפרוסקציה שהיתה נחלת הגבירים היהודיים, ועל כן מצאו את עצמם בשוחות החזית האיטלקית, כשהם מגינים על ה-אימפריה האוסטרית מפני התקפות בנות-הברית.

יחד עברו הארבעה את מצור-האימים על מבצר ריחה, קדחו בכיפות אגם גרדה, יצאו בשלום אפילו ממלחמת הגאונים ה-מרעילים של ציימדורו.

פרינץ, האפסנאי, אירגן לחבריו מגפים חדשות כשבלו הישנות, סחב עברום צרורות ונקניקות במטבח הקצינים, הצליח לצייד אותם אפילו בשמיכות צמר חדשות. ה-בחורים גמלו לאפסנאי הנדיב בקנקני בירה.

חתימה על צ'ק. היתה זאת הרגשה משונה, לספר בלב בית-הקפה תל-אביבי את הבדיחה הישנה, על הפזדחיל, שהקפיד לצחצח את מגפיו לפני ההתקפה הגדולה; ועל הנערה שהועפה בבהלה מחלון חדרו של מפקד הגדוד, כשהופיע הגנרל לבני-קורת-פתע.

ארבעת המוסקטרים הצליחו לצאת בשלום מן המלחמה. כאות-הוקרה העניקה להם ה-אימפריה האוסטרית המובסת את צלב ה-אומץ, אות הרגימנט, וחליפת מדים מרו-פשת. אחר כך נפרדו הארבעה, נשאו נשים, שקעו במסחר.

לפני שנתיים החמיצו פרינץ וצימט פגישה אפשרית. לידי צימט נפל צ'ק, שעבר חצי-תריסר ימים בין החתימות שהתנוססו על גבו, היתה גם חתימתו של פרינץ. צימט לא תיאר לעצמו כי החתימה העברית היא של חברו מן החזית.

עתה, משנפגשו השניים, ניצת בליכם

את החשבונות. הממשלה השאירה ברצון בידי הדודה הטובה כמה מתפקידיה הממלכתיים שלה — כמו ההתיישבות, קליטת ה-עליה, ועוד — כדי להיפטר מן העול. גם בתקציב הממשלתי הבא, הגידון עתה בי-עצלתיים בכנסת, הוסיפה בטור ההכנסות הענקי של 25 מיליון ל"י מידי הסוכנות.

אולם לדודה יש בעיות משלה. אחת מהן: בעוד ההכנסות ממערכת השנור הציוני בי-אמריקה פוחתות גם באופן נורמלי (ורעולות להתמוטט, אם יוחמר המשבר בארצות-הברית) הרי מספר עסקייה-מפלגות שיש לתת להם כסא ומשכורת הולך וגדל.

כבר עתה מחזיקה הסוכנות בישראל 4878 פקידים — כמעט פקיד אחד על כל שוטר ישראלי, אולם בכל שנה מתוספים עסקנים חתיקים חדשים — ואי אפשר לפטר אף אחד ממחממי-הכסאות.

עם אחד, אשכול אחד. השבוע, ערב כינוס הוועד-הפועל הציוני המצומצם (מעין תחליף לכנסת), פירסמה הסוכנות את הצעת-התקציב לשנת-הכספים הבאה, שתתחיל הפעם באחד באפריל. מכמה בחינות דמתה באמת למהלך אחי-באפריל.

כי בעוד שכל ראשי המחלקות, ללא יוצא מהכלל, דרשו להגדיל את הוצאותיהם, הרי אומדן ההכנסות האופטימי ביותר מגיע רק

ידידים פרינץ וצימט כחיילים אוסטריים (1916)

— הקיסרות מתה —

ידידים פרינץ וצימט בתל-אביב (1958)

— יחיו החיילים —

(המשך עמוד 6)
עשוי להפוך לחבל ארץ מיושב ופורה, אם רק יוזרמו אליו המים ותקוצר דרך הגישה אליו. אמר אלמוני: "עושים אצלנו משגה גדול כשהחגגים את שנת העשור בחגיגות ובתהלוכות. לשם מה הבזבזו? מדוע מת-חילים את ההיסטוריה שלנו רק לפני עשר שנים?"

רעיונו של אלמוני הוא, שבשנת העשור יבנה כביש מראש זוהר לעין-גדי, כביש שיהפך לעורק-חיים באזור. השבוע יצא אלמוני בקריאה לגייס את הנוער בשנת העשור לסלילת הכביש, לשתף בעבודת הסלילה גם את רכבות החיירים שיבואו ארצה, להכניס בהם את חדות הבנוי, כי "תהלוכות ומפגנים הם יכולים לראות בי-ארצותיהם."

אך קריאתו של החוזה מסודם נבלעה בתרועות המבצעים, שקברניטי ספינת ה-שעשועים של העשור מצאו אותם תהימים יותר לאופיה של המדינה.

צינונות

אחד באפריל

לגבי ממשלת ישראל היתה הסוכנות ה-יהודית תמיד מעין דודה עשירה, המשלמת

התלוכות לאיבוד, או האנשים שירצו לרכוש כמה מוצרים בזה אחר זה. אך כל הגורמים האלה אינם יכולים למנוע את התהליך, אלא אך לעכב אותו לזמן מה.

יש הדואגים להחיש תהליך זה. כי כבר כיום אין ברגמן היחיד הממלא את השוק בחוליותיו. תוך ימים אחדים קמו לו שור-תפים.

בחדר הבית ברחוב פינסקר, בו שוכנים משרדי חברה להפצת המוצר הישראלי, קמה חברה מתחרה, שהציעה פנקסי-חוליות בתנאים דומים. חברת טיב, שהשתכנה בחצר ומיהרה לחקות את ברגמן השוקק בקומה הרביעית, תלתה על הדלת את הסיסמה רבת המשמעות: "1 ל"י = 2".

המחקה היה צעיר תל-אביבי בשם פריץ הלפרין. הבחור בן ה-21, פעיל בעבר בבורסת הבולים התל-אביבית, הפסיד את כל רחיו בשעת ההתמוטטות הגדולה של הבורסה בשנה שעברה (העולם הזה 1026). הלפרין, הבקי בעניני פירסום, קפץ על הרעיון, לדבריו התחיל להרהר בדבר עוד לפני זמן רב. יחד עם אלכסנדר טטנבוים, רפאל קשת ואברהם שפיגלמן, הקים את החברה המתחרה.

הלפרין הצעיר שיכלל את השיטה. פתח לעסק סוכנויות משנה בכמה מקומות בעיר, הוסיף לרשימה מוצרים חדשים לבחירה.

היה ברור שחברת טיב לא תהיה האחרונה. סוחר תל-אביבי ידעו לספר שה-בימים הקרובים עומד להיפתח ברחוב בי-ליק 29 עסקי-שרשרת נוסף.

★ ★ ★

נקודת החתמוצות

ס עוף מיוחד. המתנוסס על מעטפת ה-חוליה של שתי החברות קובע: "בעלי חוליות, שעל חשבונן תלושיהן לא נרכשה אף חוליה, לא יקבלו כל פיצוי." סעיף זה מבטיח את החברות מפני הרגע בו עלול השוק להגיע לרדיו. הרגע כזה יסתובבו ברחוב אלפי אנשים, בעלי חוליות שלא יהיו מסוגלים למכור אפילו תלוש אחד. החברה, שכבר גבתה מהם אלפי ואלות רבבות לירות, לא תהיה חייבת להם כלום.

לדורה ברגמן יש פתרון משלה לבעיה זאת: "אם יגיע השוק לרדיו, נאפשר ל-בעלי-החוליות לרכוש חוליות יקרות יותר, של 25 ל"י, למשל. תמורת הפצת מימשה תלושים של חמש לירות יוכלו לרכוש מקלט רדיו קטן, או חפץ אחר בעל ערך." הצעה זאת טומנת בחובה את האפשרות שהקונה יגדר שלא מרצונו להשקעה שלא התכוון לה בהתחלה.

הלפרין מבטיח לעומת זאת: "כל אחד שלא יצליח למכור פונקס עד סוף השנה, יוכל לקבל אצלנו מוצר בעל ערך של חמש לירות ולא יפסיד את כספו." אם הפתרון הוא כל כך פשוט, נשאלת השאלה מדוע הודפסה גם על החוברות של חברת טיב הפיסקה הקובעת שמשקיע שלא הצ-ליח להפיק אף תלוש לא יקבל פיצוי?

כל הסימנים מעידים שעולם המסחר הישראלי עומד בפני מגיפה חדשה. אותם הזוכים באיוו מהירות התרבו מכונות האספרטו בבתי-הקפה, ובאיוו שקידה מיהרו הסוחרים להעתיק זה מזה את שיטת ה-מכירה בתשלומים, יבין לאיזה מדים עלול להגיע מספר עסקי השרשרת.

במקרים רבים, מופיעים בעקבות חלוצי הרעיון הישרים גם רמאים רגילים. רמי-אים עלולים להוציא לשוק חוליות, לחסל את המשרד כעבור ימים אחדים ולפרוח עם כספם של משקיעים תמימים.

★ ★ ★

מה אומר החוק?

חוק הקיים בישראל המגן על הגרלות רשמיות כמו מפעל הפיס והמלחה העממי, אוסר כל הגרלה פרטית. אך המחוקק לא עשה כלום כדי להגן על הצבור מפני סוחרים העלולים לגרום אנשים לעיסקות שלא התכוננו אליהן או שלא הבינו אותן עד תומן, או, במקרה הגרוע יותר, בפני הפסד ללא פיצוי.

עיסקות השרשרת מטילות את כל ה-סיכון על קונה החוליה. החברה, נוסף ל-היותה בערבון מוגבל, איננה משתתפת בסיכון. מחיר החוליה שולם מראש, ואין לחברה כל חלק בהפסד אפשרי. היא יכולה רק להרוויח — ורחוחים של רכבות לירות כבר הובטחו לה בימים הראשונים.